

Miroslav Sehnal
Břetislav Uhlář

BEZTÍŽNÁ HODINA

(Ne)radostné rozjímání, iluze a zpytování

Miroslav Sehnal / Břetislav Uhlář

BEZTÍŽNÁ HODINA

(Ne)radostné rozjímání, iluze a zpytování

2014

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být přenášena nebo reprodukována bez předchozího písemného souhlasu držitele práv.

Miroslav Sehnal / Břetislav Uhlář

BEZTÍŽNÁ HODINA

(Ne)radostné rozjímání, iluze a zpytování

Ilustrace © Jiří Neuwirt

Vydal Dušan Žárský – ŽÁR, www.zar.cz

Vydání druhé, v elektronické podobě a v ŽÁR první
v roce 2014

ISBN: 978-80-86725-29-1

Tma byla černá a mrazivá, děsivější než v pytli na topení kořat. Bděl jsem, ale současně i přetrvával v hluboké noční pauze. Bylo úplné ticho, jen odněkud z hloubi mého mozku se ozývalo šumivé dunění. Vzdálené a monotónní, provázené vysokým tónem, bolestným a vemlouvavým, jako vábení Krysařovy píšťaly. Zvuk se mi dral přímo z hlavy, cupoval zevnitř membrány mých ušních bubínků. Chtěl jsem se pohnout, zbavit se nějak toho pekelného pískotu, ale jako kdybych ochrnl. Ostrý tón rozprášil molekuly mozku, rozmixoval je a proměnil v kašovitou hmotu, neschopnou vysílat povely. Srdce mi divoce tlouklo, cítil jsem, jak krev s rostoucí intenzitou vibruje krčními tepnami a rozlévá se v bubnovitých rázech nitrem mé lebky. Žil jsem a nespál, ale nebyl jsem si tím jist, stejně jako časem a prostorem, v němž jsem se nacházel. Na nic jsem si nevzpomínal, z temnoty v mé hlavě se nevynořila jediná představa, která by mi pomohla vypátrat mou identitu. Mohl jsem být červ, uvězněný v těsném kokonu, ale i strom, čnící bez pohybu v naprostém bezvětrí. Mohl jsem být čímkoliv, co nemá schopnost ovlivnit svou existenci.

Znenadání mnou projela palčivá bolest, podobná krátkému výboji elektrického proudu, ostrému píchnutí množstvím akupunkturních jehliček. Prudce jsem se posadil a zíral před sebe, pokoj byl bělostný a prozářený sluncem, oranžové paprsky se odrážely od mléčných stěn, holých a hladkých jako umakart. Šířily třpytivé světlo a připomínaly tak zasněženou horskou pláň. Nevěděl jsem s určitostí, jestli jsem opravdu vzhůru, prostor mi připadal cizí a nesku-tečný, podobal se futuristické scéně z nějakého sci-fi filmu. Možná jsem stále ještě snil a mozek se mnou jen laškoval, v jedné z hemisfér stavěl potěmkinovské kulisy a do druhé mě posadil jako žasnoucího diváka. Všechno mohl být pouze výplod mé fantazie, virtuální hra, kterou ukončí procitnutí. Neznámá aseptická místnost působila překvapivě útulně a hřejivě, podobala se obrovskému mateřskému lůnu, vyzařujícímu bezpečí. Nebyl jsem vyděšený, logické vysvětlení, jak jsem se tu ocitl, přinášelo uklidnění. Ujišťovalo mě, že jsem se nezbláznil.

Byl to sen.

Cítil jsem se příjemně a nebyvale lehce, vznášel jsem se v bílém, růžově světélkujícím prostoru jako

v teplé plodové vodě, chtěl jsem v ní zůstat, ale současně jsem věděl, že musím ven do skutečného světa, reality, která může bolet. Beztížnou pohodu jitřila pochybnost, vtíravá nejistota. Mé vize nemusely být součástí zdravého spánku, ale výplodem chorého mozku, stadiem pokročilé schizofrenie. Potřeboval jsem důkaz a chtěl se probudit, vši silou své virtuální vůle jsem se snažil otevřít oči. Měl jsem je dokořán, div mi nevypadly z důlků, jak jsem je měl vytřeštěné, stále však nebylo jisté, jestli je to realita. Možná všechno, na co jsem si jen mlhavě a útržkovitě vzpomínal, nebylo opravdové, třeba jsem měl nehodu a právě procitám z hlubokého kómatu. Co jsem doposud prožil, nemusela být pravda. Zní to děsivě, ale mně to tak hrozné nepřipadalo, pokud má minulost byla jen bezvědomou představou, o nic jsem nepřišel, relativita platí pro všechno, vize nevyjímaje, mohl jsem tady během pár vteřin zažít spoustu zábavy, na níž by mi nestačila půlka skutečného života. Bohužel jsem si z toho pamatoval jen málo, ale po probuzení to tak většinou bývá...

Je ovšem možné, že procitám z kómatu a mám

amnézii. Praštil jsem se do hlavy a vše, co jsem prožil, rozcupovala tma. Cáry vzpomínek jsou v mlze a připadají mi jako sen. Stále také existovala eventuality, že jsem se zbláznil, v hlavě se mi smíchaly dva mozky a mám schizofrenní přeludy. Tuto možnost jsem pokládal za nejméně pravděpodobnou, ale ne proto, abych se utěšoval, hlavně mě napadlo, že kdybych byl pako, nikdy tak nebudu o sobě přemýšlet. Blázen nejsem, na tom trvám. Nemusím být psychiatr, abych měl stoprocentní jistotu, i když amnézie by nebyla taky žádná výhra, nemít vzpomínky je možná horší než myslet za dva, ale nezní to tak děsivě a dá se to léčit, což o schizofrenii neplatí. Měl bych si ověřit, zda jsem hmotný, nebo virtuální, a také zjistit, kde se doopravdy nacházím. Vytřeštil jsem oči a obklopila mě nachová běloba, rychle jsem je zavřel a všechno zmizelo ve tmě. Dělo se to stále, světlo a tma se střídaly, dokud jsem otvíral a zavíral oči. Opakovaný pokus, empirická zkušenost. Nemělo by být pochyb.

Nespal jsem.

Pokud pomínu eventualitu, že jsem blázen a mám halucinace, bylo to zjištění svým způsobem

pozitivní. Jestli se mi nepodaří zorientovat, kde se nacházím, pak sice bdím, ale jsem psychopat. Napadl mě nemocniční pokoj, což korespondovalo s podezřením na kóma i amnézii. Nevzpomínal jsem si, že bych někdy dřív v nějakém nemocničním pokoji ležel, ani jako dítě mě nemuseli hospitalizovat, na což jsem si kupodivu jasně pamatoval. Nebýt televizních seriálů Sanitka nebo Dr. House, nedokázal bych místnost identifikovat, a mohl bych mít oprávněné obavy, že jsem se zbláznil.

Procitl jsem z kómatu, měl amnézii a byl blázen, který věří, že je v nemocnici.

Když se smírím se vším, nebudu mít dilema a nepropadnu depresi. To mi radívala už babička, hlídávala mě, když matku po půl roce mateřské dovolené povolali, aby své brigádě socialistické práce pomohla plnit pětiletý plán. Dobrovolně a s úsměvem, což matka zvládala na Oscara, ale tehdy se to tak nebralo, herci byli všichni, a někteří i národní umělci.

„Co nemůžeš změnit, s tím se smiř,“ říkávala babička, když mi starší a silnější Honzík od sousedů kradl na pískovišti hračky. „A nebreč,“ domlouvala

mi. „Čím dřív se s tím smíříš, tím rychleji ti to přestane vadit. Zvykneš si a bude ti to jedno.“

Nebrečel jsem z důvodu, že by mě něco bolelo, spouštěl jsem tím sirénu, volal na poplach. Děla se nespravedlnost, kterou by měl NĚKDO zarazit. Nikdo se k tomu neměl, zvolil jsem tedy vlastní řešení. Když Honzík dřepěl zády ke mně, mázl jsem ho po hlavě kyblíkem plným písku. Nebyl plastový, jaké jsou dnes, ale dřevěný, vysoustružený z kusu poctivé české lípy. Honzík ani nehlesl, zatmělo se mu před očima a ztratil rovnováhu. Zaryl se obličejem do písku a o plechovou bábovičku si rozřízl nos. Byl z toho poprask, jeho máma hystericky vřeštěla. Popadla Honzíka do náruče a třepala s ním jako se špinavou rohožkou, dokud se nevzpamatoval. Pak mu na nos přiložila kapesník, aby zastavila krvácení. Šlehala kolem sebe zlými pohledy, nejen po mně, ale i po babičce, která mi po jednom z těch pohledů dala pohlavek.

„To nesmíš,“ zamračila se. „Takové věci se nedělají...“

Byl jsem malý, ale vnímavý, zamračila se asi tak, jako se máma usmívala, když odcházela do prá-

ce plnit pětiletý plán. Pohlavek, ačkoliv se na něj demonstrativně rozpřáhla, byl spíše pohlazením.

„A to je všechno?!“ rozčilovala se Honzíkova matka. „Vždyť je to vrah! Nabančete mu pořádně!“

I ona byla součástí velkého divadla, neunikla jí sebemenší chybička v hereckém výkonu. Babička svou roli nezvládla tentokrát nejlíp, ale je možné, že jí na tom nezáleželo, hrála špatně jen proto, abych pochopil.

„Dejte pokoj,“ řekla klidně, „vždyť jsou to jen děti. Kdybyste tomu svému domluvila, aby nebral cizí věci, nemusel ho ten můj praštit po kebulce, nemyslíte?“

Honzíkova matka rudla a lapala po dechu, zdálo se, že omdlí.

„Co to máte za výchovu?!“ vyjekla. „Jaképak cizí?! Všechno je všech!“ Popadla Honzíka za ruku a vlekla ho k domovu. „Nahlásím vás na národní výbor!“ houkla přes rameno.

Byl jsem vnímavý, ale ne dost zkušený, mnohé situace jsem nedokázal přesně pochopit a správně pojmenovat. Tahle epizoda z písковиště byla jednou z nich. Vryla se mi do paměti zpočátku jen proto,

že se mě babička zastala. Stála při mně, i když jsem udělal něco ošklivého. S přibývajícím rozumem a pokaždé, když jsem si na ni vzpomněl, jsem v jejím jednání nacházel jiný a hlubší rozměr.

Co nemůžeš změnit, s tím se smíř.

Byla to výzva k trpělivosti, platila pro všechny ukřivděné, ale usmívající se lidi. Navenek apatie, uvnitř čekání na vhodnou příležitost k potrestání zla.

Honzík mi přestal krást hračky, jen se mi snažil půjčovat na oplátku své. Dočkala se i máma, jednoho dne odhodila do koše Zlatý odznak BSP a začala podnikat. Těsně před důchodem si otevřela lahůdkářství. Už se neusmívala, ale vypadala šťastně. Mezitím umřela babička a já dospěl do Kristových let. Mnohé se změnilo, mohlo se cestovat a poznávat svět, přibyly rozhlasové stanice, které hrály staré anglické hity, bylo i víc televizních kanálů s dlouhými seriály a stejně nekonečnými reality show. Noviny zanikly nebo se změnilly v plakáty vlivných inzerentů, čtenáře pohltit bulvár, který sice lhal, ale aspoň nepodváděl. Přibylo politiků a nomenklaturních kádrů s nároky na trafiky v dozorčích radách, úplatných úředníků, lobbistů a stranických kmot-

rů, zbohatlých z provizí za státní zakázky. Pomáhali jsme globalizovat Evropu a rozdělili republiku na dva státy, měli jsme poslance v Bruselu i Praze, parlament, senát, prezidenta, hejtmany, starosty a zastupitele, všichni byli řádně zvolení nebo legálně dosazení koaličními čachry.

Měli jsme být šťastní, žili jsme konečně v demokratické společnosti.

Hodně se schůzovalo, politické debaty vysílali skoro denně i v přímých televizních přenosech. Vymýšlely se nové zákony a plnily směrnice Evropské unie, českou národní tradici obhájily Štramberské uši a Olomoucké tvarůžky, zámecké divadlo v Českém Krumlově Evropa neuznala. Naslouchali jsme slibům o potírání korupce, plamenným prohlášením jménem slušných lidí, která po volbách vygradovala v hektický hon na čarodějnice a likvidaci nepohodlných politických rivalů. Noviny dostaly od tajemného anonyma skandální informaci a bezhlavě se na ni vrhly, aby první ohromily čtenáře. Moralizovaly, pranýřovaly a nepřemýšlely, kdo vlastně tahá za nitky.

Velmi se diskutovalo o zdraví a životním prostředí, zemědělci zlikvidovali cukrovary a pěstovali

biopaliva, úředníci kšeftovali s emisními povolenkami, ekoplaketami a zelenou naftou. Ke vztahu k přírodě nás vychovávaly celostránkové inzeráty v časopisech, reklamní spoty, letáky, plakáty, banner, bantexy a billboardy. Uvědomovali jsme si, že zdraví máme jen jedno, platili jsme zdravotní pojištění, pobyty v nemocnicích, léky, zubní protézy i plomby. V autech jsme vozili reflexní vesty a neustále inovované lékárníčky, jezdili jsme připoutaní, osvětlení a na zimních pneumatikách. Každý náš krok střežily sofistikované kamerové systémy, pokuty za přestupky rozdávali městští, státní a dopravní policisté, v supermarketech, bankách, sportovních halách, na letištích, nádražích a stadionech nás hlídali bodyguardi bezpečnostních agentur. Obklopily nás ostnaté dráty a důmyslné alarmy, stávali jsme se dobrovolnými vězni za vysokými ploty svých zahrad a domů. Vznikly nové zákony a spousta předpisů, málokdo je chápal a nikdo se v nich nevyznal, na plnění dohlíželi soudci, právníci, exekutoři, celníci, revizoři, komisaři, hygienici, hasiči, ekologové, kominíci a referenti živnostenských, finančních a stavebních úřadů.

Měli jsme být šťastní, žili jsme konečně ve svobodné společnosti.

Politici před volbami uvažovali o zrušení daně z nemovitosti, po volbách daň naopak zvedli, aby měly radnice dost peněz na údržbu chodníků, které byly v zimě překvapivě zasněžené a zledovatělé. Mohli jsme uklouznout a fatálně se zranit, nově už jen vlastní vinou, pokud bychom nerespektovali, že CHODNÍK SE V ZIMĚ NEUDRŽUJE.

„Já už nevím, koho mám volit,“ posteskla si máma. Sledovala jednu z mnoha televizních debat, řešících donekonečna problém billboardů rozmístěných podél dálnic. Odváděly pozornost řidičů, čímž se stávaly životu nebezpečné. „Když už musejí tihle tlučhubové existovat, měli bychom je raději losovat. Ušetřilo by se za volby. Poutače u silnic potřebují stejně jen oni!“

Měla pravdu, před volbami se všechna města a důležité komunikace, které je spojovaly, proměnily v galerie neskutečných ksichtů s ještě bizarnějšími hesly. V dobách brigád socialistické práce tomu nebylo jinak, ale člověk to vnímal jako zvrhlost, s níž se musel „dočasně“ smířit. Pamětníci zažívali

rozčarování, nechápali, tápali. Pionýrům se říkalo skauti a spartakiádě sokolský slet, odhalovaly se pomníky sudetským Němcům, a na místě bývalého koncentračního tábora pro Romy smrděl prasečák. Vyrovnávali jsme se s křivdami komunismu, a nové páchali, když došly argumenty, mluvilo se o chybách minulosti. Pokud bylo opravdu zle, pranýřovali se estébáci, kteří už nikoho nezajímali. Hlavní strašáci seděli dávno ve sněmovně, měli doživotní imunitu a střídali nenápadně politickou příslušnost, aby nezevšedněli voličům. Revoluce, ať už sameťová nebo krvavá, charakteru nepředělá, v každém režimu se rodí hajzlíci.

Co nemůžeš změnit, s tím se smíř.

Lež poslankyně

Za trochu krásy
nechci už být poslankyní

Za pevná prsa
i mzdu bych Ti dala
abys je hýčkal
a já nezůstala sama

Za hezčí nohy
hladkou pleť
tmavší vlasy

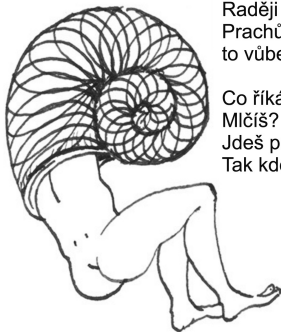
Mohla bych k Tobě
kdykoliv si lehnout

Ale bojím se
Už se dobře znám

S tučným kontem
sama v nikotinovém
obalu

Raději budu poslankyní
Prachům a podrazům
to vůbec nevadí

Co říkáš?
Mlčíš?
Jdeš pryč?
Tak kdo mě zachrání...

Babička umřela v době, kdy ještě nikoho ani ve snu nenapadlo, že Havel skončí na Hradě, ale zažila Masaryka, Hitlera, Dubčeka i Husáka, tak jistě věděla, o čem mluví. Křivdy zmizí, až budou napravovány pro ně samotné, nikoliv v něčí prospěch, což hned tak nenastane. Ještě si dáme mockrát přes držku jen proto, abychom zas trpělivě čekali na další výprask.

„Jsem na mizině,“ oznámila po pětiletém podnikání matka. Zase měla na tváři zvláštní úsměv, který jsem znal z dětství, smála se, ale nevypadala šťastně.

Její lahůdkářství zkrachovalo.

Lidem máminy saláty, chlebíčky a koláče chutnaly, měla svého dvorního odběratele, který je dodával do obchodů, kde šly snadno na odbyt. Odběratel prodával, ale neplatil. Máma uvěřila tvrzením o dočasných komplikacích, prosbám, ať je trpělivá. Nakonec jí zbyl šanon pohledávek a dluhy na nájemném, odběratel vyhlásil úpadek a založil si novou firmu, opět společnost s ručením omezeným.

Vznikla spousta nových zákonů, bylo jich až nepřehledně mnoho, ale ani jeden neřešil tunelování a druhotnou platební neschopnost. Politiky

zaměstnávaly korupční aféry, sněmovna se rozdělila na nesmiřitelné tábory, shoda napříč stranami zavládla, jen když poslanci hlasovali o valorizaci svých platů.

Malé věci musely počkat, řešila se budoucnost národa.

Máma si odjakživa zakládala na cti, naivně ji pokládala za jediné, co člověk doopravdy má. Dluhy na nájemném splácela z důchodu, sotva z něj vyžila, ale byla ráda, že jí ho vůbec přiznali. Velmi se styděla, ocitnout se mezi dlužníky jí připadalo potupné. Děkovala Bohu, že se toho nedožil Franček, její manžel a můj táta. Od důlní sbíječky dostal vazoneurózu a ruce se mu třásly tak, že neudržel při jídle lžíci. Máma mu polévku nalévala do hrnku, který brával oběma rukama a opatrně z něj usrkával. Nemoc z povolání, oběť titulu Hrdina socialistické práce. Umřel v pětačtyřiceti na rozedmu plic, čímž se zařadil na rub náborových letáků JÁ JSEM HAVÍŘ, A KDO JE VÍC? Předčasnou smrtí vrhl stín na hrdinskou profesi, ale nenadělal dluhy, nemusel se za nic stydět. Umřel bez poct, ale se ctí, zatímco máma se bála, že nebude mít ani na rakev.

Seděl jsem na posteli v bílém pokoji, patrně nemocničním, což byla pouze hypotéza, nepodložená dostatkem důkazů, ale musel jsem něčemu věřit, najít v neznámé existenci pevný bod, byť by to měla být jen chiméra. Nemusím znát pravdu, stačí, když bez výhrad přijmu lež. Otázky si klademe, jen když jsme nespokojení, pravdivé je všechno, co nás činí šťastnými, spouští v nás chemickou reakci srovnatelnou s milostným vzplanutím.

Post coitum omne animal triste.

Jakmile vydýcháme nadšení, máme dojem, že jsme něco pokazili, dostali míň, než jsme čekali. Skutečnost nikdy nepředčí fantazii, rozčarování je pak o to větší, čím méně se realita podobá našim představám. Euforie vyprchá, omámení vystřídá těžká kocovina. Je dobré si dát pozor, držet svou fantazii na uzdě.

Revoluce není soulož, která se dá každou středu zopakovat.

Spustil jsem nohy z postele a dotkl se chodidly bílé dlažby, byla studená, chlad mnou otrásl, jako kdybych vkročil do ledové vody. Důkaz, že bdím, nebloumám sny ani schizofrenními představami.